

- tvorchosti : Zbirny`k naukovy`x pracz` / [Za red. V.O. Molyako]. – T.12. – Vy`p.8. – Zhy`tomyr` : Vy`d-vo ZhDU im. I. Franka, 2009. – S. 7-16.
6. Molyako V.A. Problemy psy`xology`y` tvorchestva y` razrobotka podxoda k y`zucheny`yu odarennosty` / Valenty`n Alekseevy`ch Molyako // Voprosy psy`xology`y`. – 1994. – S.86-95.
  7. Molyako V.O. Tvorchy`j potencial lyudy`ny` yak psy`xologiczna problema // Zdibnosti, tvorchist`, obdarovanist`: teoriya, metody`ka, rezul`taty` doslidzhen` / Za red. V.O.Molyako, O.L.Muzy`ky` / V.O.Molyako / Valenty`n Oleksijovy`ch Molyako, Oleksandr Leonidovy`ch Muzy`ka. – Zhy`tomyr` : Vy`d-vo Ruta, 2006. – S.13-21.
  8. Strategiyi tvorchoyi diyal`nosti: shkola V.O.Molyako / [za zag. red. V.O. Molyako]. – K.: Osvita Ukrainy`, 2008. – 702 s.
  9. Tvorchya diyal`nist` v uskladneny`x umovax / V. O. Molyako, A. B. Kovalenko, L. A. Mojseyenko, V. A. Semy`chenko, T. M. Tretyak ta in. / [za zagal`noyu redakciyeyu V. O. Molyako] – K. : In-t psy`xologiyi im. G. S. Kostyuka APN Ukrainy`, 2007. – 308 s.

Kyrychenko V. V. Strategic organization of personal worldview. The article presents a theoretical and methodological analysis problem the study of personal worldview in the conditions of the information society. Interaction of personality with the surrounding world is a complicated process of analysis of heterogeneous information. Knowledge about the world includes not only objective facts, recorded properties and emotional reactions that arise as a result of interaction with the world, they include an estimated component of the individual and social importance of information in the cultural system of role representation of the individual. The theoretical and methodological conceptualization of the problem of personal worldview within the framework of the concept of a strategic approach to the study of creative activity of V.O. Molyako. The analysis of problem is carried out and working definitions of the strategy perception of informational content and the formation picture of the world.

Key words: perception of the world, information society, poetic perception of the world, strategy of personal perception of the world.

Отримано 1.04.2019

УДК 316.47.37.018.32

Кормишев Микола Володимирович

ПРОБЛЕМА РОЗВИТКУ СПІВПРАЦІ З ОДНОЛІТКАМИ В УМОВАХ ДЕПРИВАЦІЇ СІМЕЙНОЇ ВЗАЄМОДІЇ

Кормишев М. В. Проблема розвитку співпраці з однолітками в умовах депривації сімейної взаємодії. У статті досліджується проблема співпраці з однолітками в умовах депривації сімейної взаємодії. Експериментальні дослідження психологів показують, що у вихованців закладів інтернатного типу спостерігаються значні відхилення в розвитку особистості та системі стосунків до світу і до інших людей. Таким чином, у вихованців школи – інтернату не формується прагнення до ділової співпраці з людьми, а також, в спілкуванні не проявляється пізнавальна активність та домінує прагнення до примітивних індивідуальних контактів, а це, у свою чергу, не сприяє засвоєнню дитиною культурних досягнень людства і повноцінної орієнтації у навколишньому світі. У статті подано наукове обґрунтування положення про те, що характер взаємодії та співпраці дитини з дорослими зумовлює особливості розвитку особистості, ставлення до себе та до інших людей.

Ключові слова: психічна депривація, взаємини, спілкування, співпраця з однолітками.

Кормишев Н.В. Проблема розвитку співробітництва со сверстниками в умовах депривації сімейного взаємодіяння. В даній статті досліджується проблема співробітництва со сверстниками в умовах депривації сімейного взаємодіяння. Експериментальні дослідження психологів показують, що у цій категорії дітей спостерігаються значущі відхилення в їх особистісному розвитку і взаємодіянні со дорослими і сверстниками. У вихованців закладів інтернатного типу не формується прагнення до ділового співробітництва з людьми і в процесі спілкування у них не проявляється пізнавальна активність, а домінує прагнення до примітивним індивідуальним контактам, що, в свою чергу, не сприяє засвоєнню дитиною культурних досягнень людства і його повноцінної орієнтації в оточуючому світі. В статті викладено науково обґрунтовані положення про те, що характер взаємодіяння і співробітництва дитини со дорослими впливає на розвиток особистості, стосунки до себе і до інших людей.

Ключові слова: психічна депривація, взаємостосунки, спілкування, співробітництво со сверстниками.

Постановка проблеми. Розвиток сучасної державної освіти зумовлює необхідність переосмислення теорії й практики виховання дітей у закладах інтернатного типу. Упродовж останніх років держава та суспільство намагаються вирішувати питання, пов'язані з реорганізацією шкіл-інтернатів для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Практика й наукові дослідження свідчать, що порушення позитивних контактів дитини та батьків знижує можливості індивіда функціонально й культурно взаємодіяти із соціальним оточенням.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Науково доведено, що психічна депривація індивіда негативно впливає на розвиток особистості дитини. Розвиток особистості в умовах психічної депривації призводить до виникнення таких негативних явищ: небажання дітей вчитися, втрата інтересу до навчання, відсутність прагнення до саморозвитку та самовдосконалення, домагань на соціальне визнання, затримки в розвитку рефлексії та інших новоутворень особистості. Саме соціальна депривація, почуття незахищеності, переживання ситуації неспіху в діяльності та негативного оцінювання є для дитини психотравмою, внаслідок якої виникають специфічні труднощі розвитку внутрішньої та суспільно значущої мотивації. Сучасні дослідження свідчать, що у закладах інтернатного типу відсутні умови для повноцінного розвитку особистості дитини. Дослідження психологів підкреслюють, що співпраця з дорослими залишається провідним фактором у формуванні особистості, під впливом якої у дітей формується система значущих стосунків. Завдяки співпраці з дорослими діти отримують знання, уміння та навички, а також, пізнають норми та закони, що існують у суспільстві. Таким чином, дослідження проблеми впливу співпраці з однолітками та дорослими на розвиток особистості в умовах психічної депривації набуває великого значення.

Загальновідомо, що в молодшому шкільному віці одним із значущих чинників, що впливають на мотивацію учіння та репрезентує загальне позитивне ставлення дитини до школи, є позитивні взаємини та співпраця з однолітками. Тому великого значення набуває дослідження особливостей співпраці з однолітками в навчальній діяльності та її вплив на формування широким соціальним та навчально-пізнавальним мотивів учіння вихованців інтернатного

закладу. Науковці вважають, що відсутність турботи та любові дорослих значно посилює тривожність та захисні тенденції дитини, що загалом знижує її потреби в орієнтовно-дослідницькій поведінці. Л. В. Поміткина та М. П. Полухіна підкреслюють, що « тривожність у молодших школярів дуже часто буває через брак емоційних і суспільних стимулів » [6, с. 482].

Психолог М. П. Аралова та ін. стверджують, що відсутність повноцінної сім'ї є тією травматичною подією, яка призводить до низки відхилень в особистісному розвитку дитини й спричиняє формування в неї спотвореного образу світу, яке має прояв у тяжінні емоційної складової образу світу до гіперболізації небезпеки. Відчуття полишеності й самоти виявляється в переживанні дитиною тривоги та страху. На думку учених, масштаб цього переживання, його інтенсивність, глобальність й неусвідомлений характер співвідносні із загрозливим образом світу. Переживання екзистенційного страху, що виникає як наслідок порушених стосунків у сім'ї або повної їх відсутності, зумовлює виникнення в дитини почуття безпорадності щодо реальної або міфічної загрози. Картина загрозливого образу світу, зазвичай, має несвідомий характер. Дитина, яка не має батьківського захисту, перебуває в нервовій напрузі, що негативно позначається на темпах психічного розвитку та становленні її емоційної сфери і активності [5].

За госпіталізму, спричиненому відсутністю прихильності й емоційних зв'язків з близькими дорослими, обов'язково констатують наявність пасивності таких дітей. Психологи відзначають, що при нормальному розвитку дитини її пізнавальна активність може досягати дуже високого рівня, і, навпаки, знижена ініціативність – це відмітна риса дітей, які виховуються поза родиною. Л. А. Девіс підкреслює, що в ситуації відсутності або глибоко порушених емоційних стосунків між матір'ю і дитиною, остання позбавляється можливості увібрати в себе чужий досвід, відтворюючи його в особистій життєдіяльності [3].

Л. Н. Галигузова, С. Ю. Мещерякова, Л. М. Царегородцева та інші психологи підкреслюють, що сферу спілкування дорослих та дітей, які виховуються поза родиною, характеризує особлива напруженість потреби в позитивному спілкуванні. При цьому, на загальному тлі яскраво вираженого прагнення до спілкування з дорослими й, водночас, за підвищеної залежності від них, особливо привертає увагу агресивність вихованців інтернату до дорослих, яку ілюструє споживче ставлення до них, демонстрація тенденції очікування чи вимоги вирішення своїх проблем. Психологи наголошують, що повноцінний аналіз особливостей розвитку особистості неможливий без аналізу соціальної ситуації дітей з різними типами деприваційного досвіду та їх особистісних характеристик. Соціальна ситуація розвитку школярів загальноосвітніх шкіл-інтернатів виступає чинником, що зумовлює психологічні особливості розвитку та становлення їх особистості. Серед школярів навчальних закладів інтернатного типу існують відмінності, детерміновані особливостями деприваційного досвіду дитини. Особистісний розвиток таких дітей обтяжений низкою негативних психосоціальних чинників [2].

Як свідчать дослідження, контакти дітей у дитячому будинку значно слабкіші, ніж у дітей з повноцінних родин. Зокрема, діти з інтернатних установ виявляють значно меншу цікавість до однолітків, ніж діти з дитячого садка; у грі вихованці дитячого будинку менш уважні до дій і станів партнера, іноді зовсім не помічають чи просто ігнорують прохання своїх товаришів, частіше поводяться незалежно один від одного і, перебуваючи поряд, грають нарізно. Автори акцентують на тому, що вихованці інтернату виявляють значно більшу цікавість до дорослого, ніж діти з дитячого садка. Вони прагнуть повністю заволодіти увагою дорослого, відчутти його доброзичливе ставлення та фізичний контакт. Через це потреба в спілкуванні та співпраці у вихованців закритих інтернатних установ виявляється набагато пізніше, ніж у дітей з повноцінних родин. Порушення емоційних зв'язків із близькими дорослими та специфіка організації життя у дитячих закладах перешкоджає повноцінному розвитку дитини та виконання нею функцій, унормованих в умовах родинного життя. Психологи зазначають, що в установах інтернатного типу між дітьми й дорослими існують поверхневі, формальні стосунки, які перешкоджають розвитку та ефективному функціонуванню системи афективно-особистісних зв'язків. Для дітей позбавлених батьківської уваги характерна первинна тривожність, яка значно впливає на розвиток особистості та її здатність до встановлення емоційних зв'язків з іншими людьми. Така сепарація порушує нормальний процес організації почуття тривожності в дитини. Водночас, у дитини, позбавленої заспокійливого спілкування з батьками, активізується стан тривоги, який дезорганізує її поведінку й порушує подальший розвиток. Зазвичай, ці діти виховуються в родині, де один або обоє батьків мають серйозні проблеми, переживають емоційне неблагополуччя й демонструють в сім'ї девіантну або домінуючу поведінку [1; 4; 8].

Переживання дитиною безлічі емоційних конфліктів, відсутність ефективною допомогою близьких дорослих зумовлює виникнення тривожності й пов'язаної з нею переживання дитиною почуття власної залежності, провини й нестабільності. Але ці родини, зазвичай, неповні, малозабезпечені та, переважно, неблагополучні. Дітей виховують у несприятливих умовах, з негативною моральною атмосферою. Усе це загалом породжує труднощі в засвоєнні дітьми системи цінностей, соціальних норм поведінки, а також формує суперечливу систему самоуявлення [7; 9].

Таким чином, дослідження свідчить, що для багатьох учнів інтернатних закладів характерне негативне емоційне тло життя, яке знижує рівень пізнавальної й розумової активності дитини та негативно впливає на розвиток цілепокладання в учбовій діяльності. Першопричиною виникнення негативних тенденцій у розвитку особистості вважаємо незадовільну якість міжособистісних стосунків дітей та дорослих. Оскільки мета має сильну спонукальну властивість, першорядного значення в проблемі формування особистості набуває питання цілеутворення. При цьому, основними завданнями є формування здатності дитини прийняти та утримати мету, поставлену дорослим, а відтак, розвивати її здатність до самостійної постановки проміжних цілей.

Сформульована дорослим мета в процесі діяльності повинна ефективно насичуватися позитивними емоціями, що запускає механізм формування нових мотивів шляхом зсуву мотиву на мету.

Результати дослідження засвідчили, що емоційна сфера вихованців інтернатів також має низку характерних особливостей. Психіка дитини переважана негативними емоціями й почуттям міжособистісної ненадійності та страху, нестабільності й незахищеності. Для вихованців інтернатів притаманні переживання страху й тривоги, зумовлені внутрішніми конфліктами, водночас, значний відсоток респондентів також відчуває тривогу в стосунках з учителями. Негативний емоційний фон життя значно знижує рівень пізнавальної та розумової активності дитини й негативно впливає на розвиток і становлення навчально-пізнавальних мотивів учіння. Спостережено також слабо сформовані уміння прийняття й розуміння цілей, поставлених дорослими. Вихованці інтернатного закладу дуже часто відчували утруднення під час відповіді на питання про цілі своєї діяльності та не могли їх самостійно сформулювати. Діти також не розуміли інструкції до завдання та погано володіли умінням самостійно ставити цілі. Також відзначимо, що відсутність у дітей, вихованців інтернату, чіткого усвідомлення певних проміжних цілей зумовлює нерозуміння шляхів досягнення основної мети. Оскільки в процесі учбової діяльності велике значення має здатність школяра до окреслення й досягнення мети, то питання її визначення є однією з найважливіших складових мотивації учіння.

Мета статті – розкрити особливості впливу психічної деривації на становлення та розвиток особистості дитини.

Виклад основного матеріалу та результати досліджень. У статті досліджується проблема співпраці з однолітками вихованців школи – інтернату. Під час діагностики особливостей мотивації співпраці молодших школярів, усі відповіді учнів було розподілено за рівнями співпраці й на підставі кількісного порівняння було визначено, який тип спрямованості школяра на взаємодію з партнерами домінує. Аналіз особливостей взаємодії та співпраці в ігрових ситуаціях та спілкуванні молодших школярів засвідчив, що кількість вказівок на зазначений тип взаємодії у вихованців інтернатних закладів перебуває на першому ранговому місці, а в учнів загальноосвітньої школи – на другому ранговому місці (73,2 % проти 38,5 %; $\varphi=4,68$; $p\leq 0,001$). Кількість вказівок на взаємодію для досягнення ефективного результату в навчальній діяльності у вихованців інтернатних закладів перебуває на другому ранговому місці, а в учнів загальноосвітньої школи – на першому ранговому місці (54,6 % проти 26,8 %; $\varphi=3,77$; $p\leq 0,001$).

У молодших школярів загальноосвітньої школи на третьому ранговому місці перебувають вказівки на взаємодію та спілкування з однолітками з метою оволодіння способами навчальної роботи (6,9 % проти 0 %; $\varphi=3,49$; $p\leq 0,001$). Високого рівня співпраці з однолітками серед вихованців інтернатних закладів не виявлено.

Результати аналізу свідчать, що діти із загальноосвітніх шкіл більшою мірою виявляли показники середнього та високого рівня співпраці з одноліт-

ками порівняно з показниками вихованців інтернатних закладів. Визначені відмінності між відсотковими показниками дітей, що навчаються в різних закладах освіти, за визначеними рівнями співпраці відповідали статистично значущому рівню. Діти, які навчаються в інтернатному закладі, на відміну від дітей із загальноосвітніх шкіл, більшою мірою демонстрували низький рівень співпраці. Ці результати оприєвлено в таблиці 1.

Таблиця 1.

Кількісні показники рівнів розвитку співпраці з однолітками молодших школярів загальноосвітньої школи та школи-інтернату (n=172)

Рівні співпраці	Учні загальноосвітньої школи, %	Учні загальноосвітньої школи-інтернату, %	Ф
Низький	38,5	73,2	4,68***
Середній	54,6	26,8	3,77***
Високий	6,9	0	3,49***
Всього:	100	100	

Примітка: *** $p \leq 0,001$.

Отже, відзначимо, що найменша кількість вказівок молодших школярів загальноосвітньої школи-інтернату припадає на співпрацю з однолітками з метою досягнення ефективного результату в учбовій діяльності. Водночас, досить значущою для вихованців школи-інтернату є співпраця в позанавчальних ситуаціях, в ігровій діяльності та спілкуванні. Наше дослідження яскраво ілюструє, що показники співпраці з однолітками з метою досягнення результату в учінні та оволодінні способами навчальної роботи в молодших школярів загальноосвітньої школи значно більші ніж у вихованців інтернатного закладу. Відсутність таких вказівок у вихованців інтернатного закладу на мотиви співпраці з метою оволодіння способами навчальної роботи свідчить, що знедолені діти в минулому не мали можливості брати участь у спільній діяльності з дорослими в побуті та в інших видах активної діяльності, спрямованих на досягнення певної мети.

Висновки та перспективи У статті здійснено теоретичний аналіз та експериментальне дослідження особливостей розвитку співпраці з однолітками вихованців інтернатного закладу. Отже, в інтернатних установах відсутні такі форми суспільно значущої діяльності, які активно формують в особистості розуміння значущості співпраці з іншими людьми, ефективності спільної роботи, її цінності та переваги. Отримані в процесі дослідження теоретичні й емпіричні результати свідчать про те, що психічний стан емоційного дискомфорту, незахищеності та тривоги як результат отриманих психотравм; знижений рівень розумової працездатності й успішності в учінні; низький рівень розвитку соціальних і духовних потреб та інтересів; наявність у

вихованців інтернату тих бажань і прагнень, що не є важливими для їх особистісного розвитку, відсутність здатності окреслювати перспективні цілі, співпрацювати з дорослими й однолітками та долати перешкоди в учбовій діяльності. Інтеграція різних видів діяльності таких, як учбово-ігрова, учбово-трудова та інших цікавих форм психокорекційної роботи (психотерапевтичні вправи, нетрадиційні уроки, суспільно корисна й творча діяльність тощо), у поєднанні з індивідуальними формами співпраці з однолітками та дорослими є ефективним засобом психокорекції особистості вихованців інтернатного закладу. Дослідження свідчать про ефективність такої психокорекційної роботи з розвитку та формування уміння співпрацювати з однолітками та дорослими молодших школярів, вихованців закладів інтернатного типу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Аралова М. П.* Психологические особенности общения со взрослыми и сверстниками выпускников школы-интерната: автореф. дис. на соискание науч. степени канд. психол. наук: спец. 19.00.07 "Педагогическая психология" / М. П. Аралова. – М., 1991. – 22 с.
2. *Галигузова Л. Н.* Психологические аспекты воспитания детей в домах ребенка и детских домах / Л. Н. Галигузова, С. Ю. Мещерякова, Л. М. Царегородцева // Вопросы психологии. – 1990. – № 6. – С. 17-25.
3. *Девіс Л. А.* Психологічні особливості розвитку взаємин та співпраці дітей у закладах інтернатного типу. // Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту психології ім. Костюка НАПН України. – Київ, Ніжин: П.П.Лисенко, 2015. – Том I X. – Загальна психологія. Історична психологія. Етнічна психологія. – Вип. 7. – С. 104 -110.
4. *Лангмейер И.* Психическая депривация в детском возрасте / И. Лангмейер, З. Матейчек; пер. Г. А. Овсянникова. – Изд. 1-е русск. – Прага : ЧССР, 1984. – 334 с.
5. *Маслюк А. М.* Особливості переживання людиною психотравмуючих ситуацій // Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту психології ім. Г.С. Костюка НАПН України. – Київ; Ніжин: П.П.Лисенко, 2015. – Т. IX. – Загальна психологія. Історична психологія. Етнічна психологія. Вип. 7. – С. 193-199.
6. *Помиткіна Л. В.* Сціально-психологічні чинники шкільної тривожності молодших школярів / М.П.Полухіна // Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту психології ім. Г.С. Костюка – К.: ДП «Інформаційно-аналітичне агенство, 2015. – Том X. – Психологія навчання. Генетична психологія. Медична психологія.. – Вип. 27. – С. 482-492.
7. *Сорокина В. В.* Негативные переживания детей в начальной школе / В. В. Сорокина // Вопросы психологии. – 2003. – № 3. – С. 43–52.
8. *Стрілецька І. І.* Тривожність як індивідуальна властивість особистості (теоретичний аспект) // Психологія: Зб. наук. пр. – К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2015. – Вип. 1 (46), Серія 12 – С. 266 - 272.\
9. *Шипицина Л. М.* Комплексное сопровождение и коррекция развития детей-сирот: социально-эмоциональные проблемы / Л. М. Шипицина, Е. И. Казакова. – СПб., 2000. – 108 с.

REFERENCES TRANSLITERATED

1. *Aralova M.P.* Psixologicheskie osobennosti obshheniya so vzroslymi i sverstnikami vypusknikov shkoly-internata: avtoref. dis. na soiskanie nauch.stepeni kand. psixol. nauk:spec.19.00.07 "Pedagogicheskaya psixologiya" / M. P. Aralova. – m., 1991. – 22 s.
2. *Galiguzova L. N.* Psixologicheskie aspekty vospitaniya detej v domax rebenka i detskix domax / L. N. Galiguzova, S. U. Meshheryakova, L.M. Caregorodceva // Voprosy psixologii. – 1990. – № 6. – s. 17-25.

3. *Devis L.A.* Psixologichni osoblivosti rozvitku vzaemin ta spivpraci ditej u zakladax internatnogo tipu. //Aktualni problemi psixologii: zbirnik naukovix prac institutu psixologii im. Kostyuka napn ukraïni. – Kiïv, nizhin: P.P.Lisenko, 2015. – Tom IX. – Zagalna psixologiya. Istorichna psixologiya. Etnichna psixologiya. – Vip.7. – s. 104 -110.
4. *Langmejer I.* Psixicheskaya deprivaciya v detskom vozraste / i. Langmejer, Z. Matejchek; per. G. A.Ovsiyannikova. – izd. 1-e russk. – Praga : CHSSR, 1984. – 334 s.
5. *Maslyuk A.M.* Osoblivosti perezhivannya lyudinoju psixotravmuyuchix situacij // Aktualni problemi psixologii: zbirnik naukovix prac institutu psixologii im. G.S. Kostyuka NAPN Ukraïni. – Kiïv; nizhin: P.P.Lisenko, 2015. – t. IX. – Zagalna psixologiya. Istorichna psixologiya. Etnichna psixologiya. vip.7. – s.193-199.
6. *Pomitkina L.V.* Socialno-psixologichni chinniki shkilnoï trivozhnosti molodshix shkolyariv / M.P.Poluxina //Aktualni problemi psixologii: zbirnik naukovix prac institutu psixologii im. G.S. Kostyuka – k.: dp «informacijno-analitichne agenstvo, 2015. – tom X. – Psixologiya navchannya.Genetichna psixologiya. Medichna psixologiya.. – vip.27. – s.482-492.
7. *Sorokina V. V.* Negativnye perezhivaniya detej v nachalnoj shkole / V. V. Sorokina // Voprosy psixologii. – 2003. – № 3. – s. 43–52
8. *Strilecka I.I.* Trivozhnist yak individualna vlastivist osobistosti (teoretichnij aspekt) // Psixologiya: zb. nauk. pr. – k.: NPU im. M.P. Dragomanova, 2015. – vip. 1 (46), seriya 12 – s. 266 - 272.\
9. *Shipicina L. M.* Kompleksnoe soprovozhdenie i korrekciya razvitiya detej-sirot: socialno-emocionalnye problemy / L. M. Shipicina, E. I. Kazakova. – spb., 2000. – 108 s.

Kormyshev M. V. The problem of development of collaboration with coevals in the conditions of domestic co-operational deprivation. In the article there is analyzed the problem of the influence of the deprivational family interaction on the formation and the development of the components of the motivational sphere a child's personality. The researchers assert that experience of communication is the main source that influences children and forms their attitude to the other people and themselves. Monitoring at boarding schools indicates a great need for communication and adults' friendly attitude to them adults. Analyzing the characteristics of communication and interaction of children with adults psychologists mention that children who are brought up in an orphanage differ in the development of communication with children who are brought up in the family. First of all, the orphans communicate quite differently with people they show increasing interest than children in adult family, but they are characterized by reduced activity in communicating with adults, by primitive desire to individual contacts, by poorly developed an interest in business cooperation. Business cooperation between a child and adult is very necessary to be analysed. Psychologists say that almost no child has a desire to work with adults, the desire to do something with him. During reading activity the orphans practically do not show any interest, they do not ask questions, do not express their points of view. Thus, the emerging commitment to adult and failure to establish a boarding productive cooperation and communication with people shows the child does not develop the desire to follow the steps of adults as a model, promoting` the absorption of child's cultural achievements of mankind and its orientation in the environment.

Keywords: psychological deprivation, interrelation, communication, collaboration, children in boarding schools.

Отримано 22.04.2019